

นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่

THE DANCE WITH PROPS APPLIED IN CONCEPT OF POSTMODERN

รักษิณี อัครวะเมฆ / RUKSINEY ACALASAWAMAK

สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DIVISION OF DANCE, FACULTY OF FINE ARTS, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

Received: June 24, 2019

Revised: January 28, 2020

Accepted: February 20, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่เพื่อสร้างสรรค์แนวทางการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยงานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์แนวทางการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางในงานวิจัยได้แก่ แนวคิดหลังสมัยใหม่ การประยุกต์อุปกรณ์ในงานนาฏศิลป์ การออกแบบงานนาฏศิลป์ และ สุนทรียศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านวิจัยโดยมีการวิเคราะห์จำแนกตามองค์ประกอบด้วยกัน 8 องค์ประกอบ เพื่อที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ครบถ้วนตามองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ คือ แนวคิดการแสดง อุปกรณ์การแสดง การออกแบบลีลา นักแสดง เสียงประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย แสงในการแสดง และพื้นที่ในการแสดง เพื่อนำมาสรุปผลก่อนการนำเสนอผลงาน ตามลำดับ

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบด้วยกัน 8 องค์ประกอบพบว่า 1. แนวคิดการแสดงจากแนวนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ในช่วงการทดลอง (Experimental Dance) หรือ ช่วงเวลาในการออกแบบลีลา มาเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ 2. การออกแบบลีลาเกิดจากการวิเคราะห์และออกแบบลีลาจากการเคลื่อนไหวลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์ 3. อุปกรณ์การแสดง ผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์เป็นตัวดำเนินการที่ค้นหาลีลาการเคลื่อนไหวในขณะที่ทดลองออกแบบลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์ โดยอุปกรณ์ในการแสดงครั้งนี้จะเป็นอุปกรณ์ที่มาจากสิ่งของทั่วไปที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน 4. นักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ 1. ผู้ที่สามารถแสดงศักยภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์ได้ 2. ผู้ที่มีไหวพริบที่จะแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี 3. ผู้ที่สามารถแสดงผลงานได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้การแสดงไม่สะดุดหรือติดขัด โดยผู้วิจัยได้ทดลองให้นักศึกษาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะศิลปกรรมศาสตร์ เอกนาฏศิลป์สากล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน มีนิตชายจำนวน 5 คน และนิตหญิงจำนวน 15 คน ได้ลองเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์ โดยสังเกตการณ์ว่านิตคนใดสามารถเล่นอุปกรณ์ในขณะที่เคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การหมุน การกระโดด 5. เสียงประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้แบ่งภาพรวมในการนำเสนอเสียงประกอบการแสดงออกเป็น 2 ช่วงการแสดง โดยช่วงที่หนึ่ง เสียงในการแสดงเกิดจากการเคลื่อนไหวร่างกายกับอุปกรณ์ทำให้เกิดเสียง และช่วงที่สองเป็นการใช้เสียงดนตรีมานำเสนอโดยมีจังหวะที่เร็วและช้าควบคู่กันไป 6. เครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยจึงเน้นที่เครื่องแต่งกายในการแสดงต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการเล่นอุปกรณ์ของนักแสดง 7. แสงในการแสดง ผู้วิจัยใช้เพียงแสงสีขาวและสีเหลือง เพื่อให้มีความสว่างทำให้นักแสดงสามารถมองเห็นอุปกรณ์ได้ชัดและผู้ชมสามารถเห็นภาพการแสดงได้อย่างสมบูรณ์ 8. พื้นที่ในการแสดง สถานที่ในการเผยแพร่งานวิจัยมีลักษณะกว้าง จำนวนนักแสดงสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างอิสระ

ข้อสรุปจากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ โดยการค้นหาลีลาที่เกิดขึ้นจากการค้นหานักแสดงกับอุปกรณ์ในช่วงการทดลอง (Experimental Dance) หรือ ช่วงเวลาในการออกแบบลีลา ทำให้เกิดรูปแบบการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ สามารถวิเคราะห์และ

ค้นหาลีลานำมาร้อยเรียงกลายเป็นผลงานที่ไม่ต้องยึดติดแต่เพียงการเล่าเรื่อง หรือ ต้องมีเนื้อเรื่องแต่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้จากการนำอุปกรณ์มาเป็นสิ่งที่ค้นหาลีลาในการสร้างสรรค์และกลายมาเป็นแนวทางในการวิจัย เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานให้หลากหลายและมีอิสระของความคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ: นาฏศิลป์แนวคิดหลังสมัยใหม่ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ การประยุกต์อุปกรณ์

Abstract

This Research on The dance with props applied in concept of postmodern aims to establish the guidelines on choreography in creative dance. The objective of this study was to creative dance with props applied in concept of postmodern. This research was conducted in the forms of creative research and qualitative research with the research framework based on analysis on related data and knowledge in order to determine the direction of this research including postmodernism, props application in Dance, dance design, and aesthetics. The researcher determined data analysis based on 8 elements in order to analyze data completely based on elements of this creation, i.e., dance concept, props, choreography, performers, sound, costume, lighting, and spaces for conclusion before presentation.

From analysis on 8 elements, the results revealed that: 1) Dance concept that was based on postmodernism in Experimental Dance or choreography was applied as the concept of this research; 2) Choreography was originated from analyzing and movement of dancing while using props; 3) For props, the researcher applied props to search for movements while performing Experimental Dance with props whereas all props applied in this dance obtained from general objects that could be seen in daily life; 4) For performers, the researcher selected performers from the following qualifications: 1) persons who were able to show their potential in movement along with props application; 2) persons with aptitude for dealing with immediate situations; 3) Persons who were able to continue performance without any suspension or dead air. The researcher conducted an experiment with 20 junior (Third-year) students are 5 males and 15 females in Western Dance Major of Faculty of Fine Arts in Srinakharinwirot University. There are move their bodies by improvisation movements with props and the researcher observed which students were able to play props while moving their bodies in various characteristics, for example, turning, jumping; 5) For sound, the researcher divided the overall picture of sound played in this performance into 2 parts whereas the sound of the first part was created by body movement with noise props and the sound of the second part was created by musical instruments with slow and quick rhythm; 6) For costume, the researcher emphasized that costume must not become any obstacle of props application; 7) For lighting, the researcher used white and yellow light only in order to enable performers to see props clearly while audiences could watch the performance clearly and completely; 8) For spaces, since the venue of this performance was wide, performers could show their potentials freely.

The conclusion of this research represented the guidelines for creating Thai dance and props application under Postmodernism by searching for movements created by improvisation of performers with props in Experimental Dance or choreography leading to interesting movements that could be analyzed and arranged as the dance performance without any content or story. This performance could be created by applying props to search for movements of creativity leading to the research guidelines for developing performance creation process to be various and independent on creativity.

Keyword: postmodern dance, creative dance, props applied

บทนำ

การเรียนรู้ นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ คือ ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ความคิดสร้างสรรค์เป็นพลังที่จะช่วยขับเคลื่อน เป็นดั่งจินตนาการอันไร้ขอบเขตให้เกิดรูปแบบที่มีอิสรภาพต่อการออกแบบลีลาในการสร้างสรรค์ผลงาน สร้างความคิดริเริ่ม ความแตกต่างจากความคิดธรรมดาให้เกิดสิ่งที่สวยงามหรือต่อยอดความคิดเดิมที่นำไปสู่การพัฒนาต่อไป ดังนั้นการสร้างสรรค์การแสดงหรือการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์จึงขาดไม่ได้ที่ต้องพยายามค้นหา นำความคิด สรรหาความหลากหลายให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอผลงานในวงการนาฏศิลป์

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ (creative dance) เป็นกิจกรรมการแสดงออกของร่างกายที่เล่าเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจากภายใน เสริมสร้างความคิด เหล่านั้นด้วยอารมณ์และความรู้สึก รูปแบบของนาฏศิลป์สร้างสรรค์มุ่งเน้นในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา การแสดงออกทางความคิดและความรู้สึก โดยเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมในนาฏศิลป์สร้างสรรค์นั้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นผู้แสดงหรือผู้ชม นาฏศิลป์สร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะทางกายภาพและการแสดงออกของความงามทางศิลปะอย่างชัดเจนรูปแบบหนึ่ง (Mac Donald, 1991: 434)

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมของสังคม จึงมักเป็นการกล่าวถึงสิ่งที่สัมพันธ์กับการมีอิสรภาพ การคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และเลยไปถึงสังคมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์มวลวัตถุ อย่างไรก็ตามการกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ มิได้สัมพันธ์แต่เพียงการผลิตวัตถุเท่านั้น แต่ความคิดสร้างสรรค์ได้กินความกว้างขวางไปสู่การดำรงชีวิต ศิลปกรรม รวมทั้งการเลือกสรรอีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2547: 145)

การออกแบบลีลานอกจากการนำเสนอการแสดงความคิดสร้างสรรค์ทางศักยภาพทางร่างกายแล้วนั้น การนำเสนอที่นำอุปกรณ์หรือเทคนิคต่าง ๆ มาสร้างสรรค์ผลงานถือเป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่สามารถพัฒนา นวัตกรรมผลงานให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย โดยนำเทคนิคแนวคิดมาเป็นแนวทางในการออกแบบลีลา ซึ่งแนวคิดหลังสมัยใหม่ เป็นแนวคิดที่มีอิสระและเสรีภาพเพราะทุกสิ่งย่อมมีเหตุและผลของตัวเอง

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นยุคของนาฏศิลป์ที่ได้ รับการขนานนามโดยทั่วไปว่า โพลโมเดิร์นแดนซ์ (postmodern dance) ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างจะคลุมเครือ แนวคิดของศิลปินนักสร้างสรรค์ในยุคนี้อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติความคิดเก่าของนาฏศิลป์ในอดีต จะเป็นเช่นเดียวกับแนวคิดของนักสร้างสรรค์ในสมัยโมเดิร์นแดนซ์ ที่ครั้งหนึ่งเคยมีความคิดขัดแย้งกับการแสดงในรูปแบบเก่า เช่น บัลเลต จึงเป็นเรื่องธรรมดาของศิลปินนักสร้างสรรค์นาฏศิลป์รุ่นใหม่ นอกจากนี้แนวคิดของโพลโมเดิร์นแดนซ์จะสามารถจัดแสดงได้โดยไม่เลือกสถานที่แม้แต่ในโรงละคร แนวคิดของศิลปินในยุคโพลโมเดิร์นแดนซ์ยังนำเสนอเรื่องของชีวิตประจำวันโดยให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า จะเด่นอย่างไร ทำไม และที่ไหน (นราพงษ์ จรัสศรี. 2548:137 - 138) ซึ่งสอดคล้องกับ แอมโบรซิโอ (Ambrosio) ได้แสดงทรรศนะของคำว่า นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ ไว้ว่าในช่วงทศวรรษที่ 1950 ศิลปินหรือผู้ออกแบบท่าเต้นรำเริ่มรู้สึกถึงคำว่า “ข้อจำกัด” ของนาฏศิลป์มากขึ้น และหันมาพิจารณาว่านาฏศิลป์หลังสมัยใหม่เป็นปรัชญาของการเคลื่อนไหวร่างกายที่นำศึกษา เพราะต้องเข้าใจคำว่า “นามธรรม” (abstract) และในปัจจุบันมักให้นิยามของคำว่า ศิลปะหลังสมัยใหม่ว่าเป็น “ความล้ำหน้า” (avant garde) กล่าวคือเป็นผู้นำศิลปะที่มีแนวคิดหรือมุมมองการนำเสนอที่ก้าวล้ำไปกว่าคนจำนวนมากโดยเฉพาะในแง่ของการเต้นรำนั่นก็ไม่ได้ยึดถือเอาความมีรูปแบบหรือตีแผ่ความต้องการในสิ่งที่สมบูรณ์แบบตามต้นฉบับเป็นที่ตั้งแต่อย่างใด (Ambrosio. 1997: 65)

เนื่องจากประเทศไทยในปัจจุบันแนวคิดหลังสมัยใหม่เป็นรูปแบบที่เริ่มมีนักวิจัยและศิลปินนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบลีลา เพราะในช่วงกระบวนการทดลองการออกแบบลีลาเป็นช่วงที่ผู้วิจัยสามารถค้นหาท่าทางและความหลากหลายร่วมไปกับนักแสดงได้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดระหว่างผู้วิจัยและนักแสดง โดยนำท่าทางเหล่านั้นในกระบวนการทดลองออกแบบลีลามาเรียบเรียงทำให้เกิดเป็นผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งจากข้อความที่กล่าวมานั้น ในงานวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่” เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงานนาฏศิลป์ด้านการสร้างสรรค์ที่สามารถผสมผสานการออกแบบลีลาโดยการนำอุปกรณ์มาใช้ในการแสดงกับแนวคิดหลังสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างต่อสาขานาฏศิลป์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์แนวทางการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย/สร้างสรรค์

การวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่” มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรค์แนวทางการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่สามารถอธิบายผ่านผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.2 การศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์

1.3 การทดลองสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่

1.4 การปรับปรุงและพัฒนาการทดลองในข้อ 1.3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านนาฏศิลป์ ได้พิจารณาและให้คำแนะนำผลงาน

1.5 การดำเนินการจัดนิทรรศการหรือจัดการแสดงผลงานสร้างสรรค์ต่อสาธารณชน

1.6 การดำเนินการโดยให้มีการวิพากษ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ชมและมีการตอบแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด ประเมินผล และรายงานผลตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

2.1 แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยพิจารณาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งในด้านการประยุกต์อุปกรณ์และแนวคิดหลังสมัยใหม่

2.2 แบบสัมภาษณ์

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็น

2.4 สื่อและสื่อดิจิทัลอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น วิทยุทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ

3. วิธีเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางกรอบแนวคิด ในการดำเนินการออกแบบงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดหลังสมัยใหม่ การประยุกต์อุปกรณ์ในงานนาฏศิลป์ การออกแบบงานนาฏศิลป์ และ สุนทรียศาสตร์

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การศึกษาเอกสารโดยการนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis)

5.2 การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ มีการดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียง การบันทึกภาพ และการจด บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์ มาสรุปประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

6. การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้นำผล การวิจัยออกเผยแพร่สู่สาธารณชนในระดับนานาชาติ ผ่านการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ในโครงการเครือข่ายศิลปวัฒนธรรม การอบรมเชิงปฏิบัติและมหกรรมศิลปะ ดนตรี และการแสดง ครั้งที่ 8 (The 8th International Festival of Arts and Culture 2018) จัดโดยคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างวันที่ 13 - 14 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ณ หอดนตรีและการแสดงโศกมนตรี ชั้น 4 อาคารนวัตกรรม: ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างสรรค์ผลงานในงานวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่” ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกัน 8 องค์ประกอบ เพื่อที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ครบถ้วนตามองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ คือ แนวคิดการแสดง อุปกรณ์การแสดง การออกแบบลีลา นักแสดง เสียงประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย แสงในการแสดง และพื้นที่ในการแสดง

1. แนวคิดการแสดง

แนวคิดในการแสดงคือ กรอบหรือทิศทางในการดำเนินงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถสื่อสารออกไปสู่สาธารณชนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ แนวคิดการแสดงจึงเป็นประเด็นแรกในการวางแผนสร้างสรรค์ผลงาน หรือโครงสร้างในการดำเนินการ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นในการหาแนวทางหรือวิธีการนำเสนอที่จะพัฒนารูปแบบการแสดงทางด้านนาฏศิลป์หรือต่อยอดการสร้างสรรค์ผลงานในการแสดง ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นถึงแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodern dance) เป็นแนวคิดของศิลปินในยุคโพสท์โมเดิร์นแดนซ์ ซึ่งแนวคิดของศิลปินในยุคโพสท์โมเดิร์นแดนซ์ คำนี้อาจเป็นคำที่ค่อนข้างจะคลุมเครือ

อีวอน เรนเนอร์ (Yvonne Rainer) ได้ใช้คำนี้เป็นครั้งแรกมีความหมายรวมถึงงานในแบบทดลอง (Experimental Dance) ไม่ว่าศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานขึ้นในยุคนี้มีความแตกต่างแตกต่างแยกออกไปมากมายเสียจนไม่สามารถจะจำกัดลักษณะใดเป็นลักษณะเฉพาะของยุคโพสท์โมเดิร์นแดนซ์ แต่จะถือเอาเวลาที่ผลิตเป็นสำคัญ (นราพงษ์ จรัสศรี. 2548: 137-138) ในขณะที่ แอมโบรซิโอ (Ambrosio) ได้แสดงทรรศนะของคำนิยามคำว่า ศิลปะหลังสมัยใหม่ว่าเป็น “ความล้ำหน้า” (avant garde) กล่าวคือเป็นผู้นำศิลปะที่มีแนวคิดหรือมุมมองการนำเสนอที่ก้าวล้ำไปกว่าคนจำนวนมาก โดยเฉพาะในแง่ของการเต้นรำนั้น ไม่ได้ยึดถือเอาความมีรูปแบบหรือตีแผ่ความต้องการในสิ่งที่สมบูรณ์แบบตามต้นฉบับเป็นที่ตั้งแต่อย่างใด (Ambrosio. 1997: 65)

ธรากร จันทนะสาโร ได้แสดงทรรศนะ ของคำว่า นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ คือ รูปแบบที่มีอิสรภาพในการเคลื่อนไหวร่างกาย อาจจะเป็นการค้นหาลีลาการเคลื่อนไหวร่างกายในระหว่างการทดลอง (Experimental Dance) เพื่อนำมาออกแบบการแสดง ทำให้เกิดลีลาที่ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ถือได้ว่าเป็นอีกความท้าทายอย่างหนึ่งระหว่างผู้สร้างสรรค์ผลงานและนักแสดงที่จะร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานที่น่าสนใจ (ธรากร จันทนะสาโร. สัมภาษณ์: 15 เมษายน 2561)

จากข้อความที่ได้กล่าวมานั้นผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในงานวิจัยเรื่องนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการนำแนวคิดนาฏศิลป์

หลังสมัยใหม่ในช่วงการทดลอง (Experimental Dance) หรือ ช่วงเวลาในการออกแบบลีลา มาเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยออกแบบลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์

2. อุปกรณ์การแสดง

อุปกรณ์ (Prop) คือวัตถุที่แยกออกจากเครื่องแต่งกายของนักแสดง แต่นั่นก็เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงหรือการออกแบบเชิงพื้นที่ในการออกแบบท่าเต้นหรือก่อให้เกิดความหมายของการแสดงนั้น ๆ (Sandra Cerny Minton, 1997: 116) อุปกรณ์ในการแสดงสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานเนื่องจากผู้วิจัยได้นำอุปกรณ์เป็นตัวดำเนินการที่ค้นหาลีลาการเคลื่อนไหว ในขณะที่ทดลองออกแบบลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์ โดยอุปกรณ์ในการแสดงครั้งนี้จะเป็นอุปกรณ์ที่มาจากสิ่งของทั่วไปที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะหรือคุณสมบัติของอุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ 1	อุปกรณ์ที่ 2
ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ มีลักษณะรูปทรงแบน มีเสียงในตัวเอง	สามารถเคลื่อนที่ได้ มีลักษณะรูปทรงกลม ไม่มีเสียงในตัวเอง

จากตารางแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการคัดเลือกอุปกรณ์โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะอุปกรณ์ตามเงื่อนไขในตาราง ซึ่งสามารถสรุปได้คือ อุปกรณ์ที่ 1: แอร์ บับเบิล (Air Bubble) และ อุปกรณ์ที่ 2 : บอล (Ball) เพื่อนำมาทดลองออกแบบลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์ในงานวิจัยครั้งนี้

3. การออกแบบลีลา

แนวคิดหรือทฤษฎีมากมายที่นักออกแบบลีลาพยายามจะหาเหตุผลเพื่อมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ท้ายที่สุดแล้ว ผู้สร้างสรรค์ผลงานทุกคนย่อมต้องเข้าใจความเป็นจริงของตัวเราก่อนว่าการเคลื่อนไหวลีลาที่สร้างสรรค์ออกมานั้น มนุษย์เคลื่อนไหวเพราะ 1. ต้องการอะไรบางอย่าง 2. คิดอะไรบางอย่าง 3. รู้สึกถึงอะไรบางอย่าง การเคลื่อนไหวทุกอย่างที่เราเห็น จึงเป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดจาก สมอง จิตใจ และปฏิกิริยาทางธรรมชาติ ที่เชื่อมโยงกันอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ นักแสดงก็เช่นกัน (สมพร พูราจ. 2554 : 109) ในขณะที่ ศิริมงคล นาฏยกุล ได้อธิบายถึงการออกแบบท่าเต้นนั้น นักออกแบบท่าเต้นจำเป็นต้องมีกระบวนการด้านความคิดและระบบระเบียบขั้นตอนที่

สามารถรวบรวมองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการเคลื่อนไหวร่างกายมาประกอบสร้างขึ้นเป็นสิ่งที่เราเรียกว่า รูปแบบทางด้านนาฏศิลป์ (Form Dance) สิ่งแรกที่จะอธิบาย คือ แนวคิดหลักสำคัญที่นักออกแบบท่าเต้นจะต้องนำไปบรรจุรวมไว้กับการเต้น เพราะเมื่อนักออกแบบท่าเต้นมีความชัดเจนในกรอบแนวคิดหลักของตนในการนำเสนอแนวคิดนั้นให้ผู้ชมได้รับทราบและชื่นชมโดยผ่านกระบวนการผลิตงานการแสดงด้านนาฏศิลป์ให้เป็นที่เข้าใจโดยชัดเจนแล้ว ผลงานการออกแบบท่าเต้นชุดดังกล่าวย่อมสามารถประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นแล้ว นักออกแบบท่าเต้นควรทำความเข้าใจและเอาใจใส่ในการพิจารณากระบวนการที่สำคัญในการผลิตงานเต้นดังต่อไปนี้ (ศิริมงคล นาฏยกุล. 2557: 66-67)

1. นักออกแบบท่าเต้นควรค้นหาแนวคิดหลัก (Idea) ที่ต้องการนำเสนอสู่สายตาผู้ชมซึ่งแนวคิดหลักเหล่านี้จะได้มาจากการประทับใจของผู้ออกแบบท่าเต้นที่ได้พบเจอกับสาระหรือความงดงามในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างแรงกล้าจนเกิดเป็น “แรงบันดาลใจ” และถ่ายทอดแรงบันดาลใจนั้นออกมาในรูปแบบการแสดง
2. เมื่อได้รับแรงบันดาลใจจนเกิดเป็นแนวคิดหลักที่ชัดเจนแล้วในขั้นตอนต่อไปนักออกแบบท่าเต้นจึงนำแนวคิดหลักนั้นมาทดลองเพื่อค้นหาท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับแนวคิดหลักที่ตนเองได้คิดเอาไว้ (Experiment)
3. เมื่อทำการทดลองเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อค้นหาท่าทางที่เหมาะสมและตรงกับแนวคิดหลักที่นักออกแบบท่าเต้นต้องการมากที่สุด จากนั้นทำการคัดเลือกท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะที่ต้องการเหล่านั้นไว้ เพื่อจะนำมาประกอบกันขึ้นเป็นชุดการแสดงในภายหลัง (Select)
4. หลังจากทีนักออกแบบท่าเต้นได้ทำการตกแต่งกระบวนการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีการคิดสรรมาเป็นอย่างดีแล้ว ในลำดับต่อมาให้หันกลับมาพิจารณาตกแต่งและรวบรวมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของการแสดงไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่ จังหวะ พลังใน

การแสดง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เสียง แสง ฉาก และปัจจัยอื่น ๆ ในการวางโครงสร้างรูปแบบการแสดงให้สัมพันธ์กับแนวคิดหลักในการนำเสนอผลงานชิ้นนั้นสู่สายตาประชาชน (Organize)

5. ขั้นตอนสุดท้ายก็คือ การนำผลงานการออกแบบท่าเต้นเผยแพร่ออกสู่สายตาสาธารณชน

การออกแบบลีลาในการเคลื่อนไหวร่างกายทางนาฏศิลป์ เป็นการค้นหาแนวคิด ทฤษฎี หรือ ประสบการณ์ของผู้ออกแบบลีลาในการออกแบบลีลาซึ่งแรงขับเคลื่อนที่เหล่าศิลปินหรือผู้ออกแบบท่าเต้นนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน ย่อมต้องมีแรงบันดาลใจที่เป็นดั่งสิ่งเร้าที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดจินตนาการของผู้ออกแบบลีลาและทำให้เกิดผลงานการแสดงที่มีเอกลักษณ์

สมิธ (Smith) ได้อธิบายถึง สิ่งเร้าที่เกิดจากการสัมผัส (tactile stimuli) สิ่งเร้าที่มาจากวิธีนี้มักจะมีการตอบสนองต่อการเคลื่อนไหวร่างกายที่รวดเร็ว แล้วก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจในนาฏศิลป์ เช่น ความรู้สึกอ่อนนุ่มของขนฝ้ายกำมะหยี่ จะทำให้ศิลปินรู้สึกถึงความเบาโล่ง นุ่มละมุน อันแสดงออกถึงคุณภาพของนาฏศิลป์ นอกจากนี้คีตกรหรือนักประพันธ์ดนตรีอาจใช้ความรู้สึกที่ได้จากการสัมผัสนี้มาสร้างสรรค์เป็นเพลงดนตรีสำหรับนาฏศิลป์ เพื่อแสดงความรู้สึกที่ส่งผ่านการเคลื่อนไหวได้เช่นเดียวกัน (Smith. 2009: 29-31)

ดังนั้นการออกแบบลีลาในการวิจัยครั้งนี้เกิดจากการวิเคราะห์และออกแบบลีลาจากการเคลื่อนไหวลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์ ที่อาศัยประสบการณ์ ไหวพริบและลีลา ณ ขณะนั้น โดยผู้วิจัยจะทำการเลือกลักษณะการเคลื่อนไหวในแบบต่าง ๆ แล้วมาร้อยเรียงท่าทางจนกลายเป็นการแสดง ผลงาน ซึ่งอาศัยแนวคิด การด้นสด (improvisation) หรือ การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการออกแบบลีลา ขณะที่ในบางผลงานสามารถนำวิธีการด้นสดนี้ไปพัฒนาเป็นผลงานที่สำเร็จรูปได้อย่างมากมาย ซึ่งการด้นสดมักเป็นการทดลองที่ได้รับความนิยมอย่างมาก อีกทั้งยังอาจปรากฏท่าทางใหม่ ๆ หรือท่าทางที่กระทำซ้ำไปซ้ำมาก็ได้เช่นกัน บ่อยครั้งที่ผลงานนาฏศิลป์ มักจะได้อาจมาจากส่วนหนึ่งส่วนใดของวิธีการด้นสด แต่ศิลปินก็ควรพิจารณาด้วยว่าวิธีการนี้เป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการออกแบบเท่านั้น (Lihs. 2009: 139)

ภาพที่ 1 ภาพการแสดงจากการทดลองอุปกรณ์ บับเบิล (Air Bubble)
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2561

การแสดงอุปกรณ์ บับเบิล (Air Bubble) โดยที่อุปกรณ์มีลักษณะแบน ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้โดยจะวางอยู่บนเวที และมีเสียงในตัวเอง จากการทดลองในระหว่างฝึกซ้อม โดยเกิดจากการวิเคราะห์ลักษณะอุปกรณ์และให้นักแสดงได้สัมผัสกับอุปกรณ์ ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวกับอุปกรณ์ ด้วยกันทั้งหมด 3 แบบ 1. ทำให้เกิดเสียงจากการกดด้วยปลายเท้าและส้นเท้าโดยเสียงที่เกิดขึ้นจะมีเสียงแตกต่างกัน 2. การเคลื่อนไหวเร็วและช้าในการเคลื่อนไหวทำให้เกิดเสียงและลักษณะท่าทางที่ต่างกัน 3. การเคลื่อนไหวโดยเท้าไม่ลอยออกจากอุปกรณ์มีการสัมผัสกับ บับเบิล (Air Bubble) ต่อเนื่องกันจนจบการเคลื่อนไหว

ภาพที่ 2 ภาพการแสดงจากการทดลองอุปกรณ์ บอล (Ball)
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2561

การแสดงอุปกรณ์ บอล (Ball) อุปกรณ์บอลสามารถเคลื่อนที่ได้เนื่องจากมีลักษณะเป็นทรงกลมและไม่มีเสียงในตัวเองซึ่งจะแตกต่างจากอุปกรณ์ บับเบิล (Air Bubble) โดยการทดลองในระหว่างการฝึกซ้อมสามารถ

วิเคราะห์จากการสัมผัสและสัมผัสของนักแสดงทั้งในลักษณะเดี่ยว ลักษณะคู่และ 3 คนพร้อมกัน โดยเกิดเป็นรูปแบบในการการเคลื่อนไหวไปกับอุปกรณ์ ดังตารางดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของอุปกรณ์	การเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์
การโยนและรับบอล	การโยนบอลโดยมือและใช้มือรับบอล การโยนบอลโดยมือและใช้ส่วนอื่นของร่างกายรับบอล การโยนบอลด้วยส่วนอื่นของร่างกายและใช้ส่วนอื่นของร่างกายในการรับบอล
การดั่งบอล	การดั่งบอลด้วยมือ การดั่งบอลด้วยส่วนอื่นของร่างกาย
การกลิ้งบอล	การกลิ้งบอลด้วยมือ การกลิ้งบอลด้วยส่วนอื่นของร่างกาย การกลิ้งบอลไปกับพื้น
การถือบอล	การถือบอลด้วยมือ การถือบอลด้วยส่วนอื่นของร่างกาย

หมายเหตุ คำว่า ส่วนอื่นของร่างกาย คือ การนำส่วนอื่นที่ไม่ใช่มือ มาใช้ในการเล่นอุปกรณ์ เช่น ศีรษะ เข่า ปลายเท้า

จากการทดลองเพื่อสร้างสรรค์แนวทางการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ ในกระบวนการทดลองการเรียนรู้ อุปกรณ์และการค้นสด ณ ขณะที่ซ้อมทำให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นการออกแบบลีลาไปกับอุปกรณ์ในลักษณะต่าง ๆ จนกลายเป็นการออกแบบลีลาในงานวิจัยนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่

4. นักแสดง

นักแสดงในงานวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลที่สามารถแสดงศักยภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์ได้เป็นผู้มีไหวพริบที่จะแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การแสดงไม่สะดุดหรือติดขัด สามารถให้การแสดงนั้นดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง

ธรากร จันทะสาโร ได้อธิบายถึงแนวทางในการคัดเลือกนักแสดง ว่าการคัดเลือกนักแสดงเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่ผู้สร้างสรรค์สามารถคัดเลือกนักแสดงได้จากเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่สร้างสรรค์ระบุตัวนักแสดงที่เหมาะสมกับการแสดงอันเนื่องจาก พิจารณาถึงศักยภาพบางอย่างที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานเล็งเห็น อาทิ ความสามารถทางศักยภาพร่างกาย ไหวพริบ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของนักแสดงที่สามารถเล่นในลักษณะกลุ่มได้ดี (ธรากร จันทะสาโร, สัมภาษณ์: 15 เมษายน 2561)

เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างสรรค์ผลงานจากการทดลอง (Experimental Dance) หรือ ช่วงเวลาในการออกแบบลีลา มาเป็นแนวคิดในการวิจัยที่ออกแบบลีลาไปพร้อมกับอุปกรณ์ ดังนั้นการคัดเลือกนักแสดงผู้วิจัยได้คัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ 1. ผู้ที่สามารถแสดงศักยภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์ได้ 2. ผู้ที่มีไหวพริบที่จะแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี 3. ผู้ที่สามารถแสดงผลงานได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้การแสดงไม่สะดุดหรือติดขัด โดยผู้วิจัยได้ทดลองให้นิสิต ชั้นปีที่ 3 เอกนาฏศิลป์สากล จำนวน 20 คน ได้ลองเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์ โดยสังเกตการณ์ว่านิสิตคนใดสามารถเล่นอุปกรณ์ในขณะที่เคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การหมุน การกระโดด ซึ่งผู้วิจัยค้นพบว่านิสิตจำนวน 3 คนที่สามารถเคลื่อนไหวไปกับอุปกรณ์ได้ตามเงื่อนไขที่ได้กล่าวมาข้างต้น และสามารถดำเนินการแสดงได้ตามที่ผู้วิจัยกำหนดเวลาในการทดลองครั้งนี้ โดยมีนักแสดงทั้งหมด 3 คนในการแสดงงานวิจัยเรื่องนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่

5. เสียงประกอบการแสดง

ธรากร จันทะสาโร ได้แสดงแนวคิดถึงเพลงและดนตรีมีความสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง เพลงสามารถช่วยส่งเสริมอารมณ์ความรู้สึกที่สอดคล้องไปกับท่วงท่าได้ ซึ่งเพลงและดนตรีอาจหมายถึงเสียงหรือจังหวัด

ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติปราศจากการปรุงแต่งแต่เป็นเสียงธรรมชาติต่าง ๆ อาทิ เสียงสายน้ำ เสียงฝน ก็สามารถนำมาใช้ผสมผสานเข้ากับงานนาฏศิลป์ได้ หรือบางครั้งจะเป็นในรูปแบบของการใช้ความเงียบเป็นดนตรีประกอบการเคลื่อนไหวก็ย่อมได้ (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์: 15 เมษายน 2561)

ดังนั้นเสียงประกอบการแสดงผู้วิจัยได้แบ่งภาพรวมในการนำเสียงประกอบการแสดงออกเป็น 2 ช่วงการแสดง โดยช่วงที่หนึ่ง เสียงในการแสดงเกิดจากการเคลื่อนไหวร่างกายกับอุปกรณ์ทำให้เกิดเสียง คือ แอร์บับเบิล (Air Bubble) ในขณะที่ช่วงสุดท้ายเป็นการใช้เสียงดนตรีมานำเสนอโดยมีจังหวะที่เร็วและช้าควบคู่กันไป ซึ่งลักษณะของดนตรีมีความสนุกสนานที่วิเคราะห์จากลักษณะของอุปกรณ์ คือ บอล (Ball) อันเนื่องมาจากงานวิจัยนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ พยายามค้นหาแนวทางในการนำเสนอโดยไม่ยึดติดเพียงแค่ดนตรีแต่สามารถมีอิสระในการสร้างสรรค์เสียงประกอบการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ได้

6. เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายมีความสำคัญและบทบาทหน้าที่ในการสร้างตัวละครทุกตัวในบทละครให้ปรากฏขึ้นจริงบนเวที เครื่องแต่งกายทุกชิ้นที่อยู่บนร่างกายของนักแสดงจะช่วยสร้างให้นักแสดงแปลงร่างกลายเป็นตัวละครอย่างน่าอัศจรรย์ ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า นักแสดงและเครื่องแต่งกายละครผสมผสานเป็นหนึ่งเดียว สร้างความเชื่อในละครและทำหน้าที่เป็นผู้นำสารของละครให้มีความชัดเจน เครื่องแต่งกายละครจึงมีความสำคัญและบทบาทที่ส่งผลถึงละครโดยรวม (ฤทธิรงค์ จิวากานนท์, 2557: 6)

เมื่อเครื่องแต่งกายมีความสำคัญและบทบาทหน้าที่ ดังนั้นในนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะเครื่องแต่งกายจากแนวคิดหลักของงานวิจัยโดยเครื่องแต่งกายในที่นี้มีได้สร้างให้นักแสดงเป็นบุคคลอื่นตามตัวละคร แต่แสดงเป็นตัวตนของนักแสดงเพราะเป็นรูปแบบการเดินรำ ผู้วิจัยจึงเน้นที่เครื่องแต่งกายในการแสดงต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวของนักแสดง เพื่อให้นักแสดงสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระ ในขณะที่สีที่ใช้ในเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยคัดเลือกสีที่ไม่โดดเด่นจนเป็นจุดสนใจมากกว่าการให้ความสำคัญที่การเคลื่อนไหวร่างกายไปกับอุปกรณ์ ดังนั้นลักษณะเครื่องแต่งกายจึงเป็นชุดที่สามารถ

แนบไปกับร่างกายของนักแสดงหรือลักษณะชุดที่ไม่แนบไปกับร่างกายแต่จะไม่ใหญ่เกะกะจนเป็นอุปสรรคของนักแสดง โดยรูปทรงชุดจึงมีลักษณะคล้ายชุดที่นักแสดงนำมาใส่ฝึกซ้อมในช่วงที่ทำการทดลอง คือ มีเพียงเสื้อและกางเกงที่นักแสดงสวมใส่ชุดในการฝึกซ้อมการแสดง

7. แสงในการแสดง

แสงเป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนอารมณ์ของผู้แสดงตลอดจนเหตุการณ์และช่วงเวลาในการแสดงบนเวทีให้ผู้ชมรับรู้ได้ตามจินตนาการที่ผู้กำกับการแสดงต้องการนำเสนอ (ศิริมงคล นาฏยกุล, 2557: 90) ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแสดงที่สามารถสนับสนุนในการแสดงศักยภาพทางร่างกายของนักแสดงได้เป็นอย่างดี ดังนั้นแสงในการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เพียงแสงสีขาวและสีเหลืองเพื่อให้มีความสว่างทำให้นักแสดงสามารถมองเห็นอุปกรณ์ได้ชัดและผู้ชมสามารถเห็นภาพการแสดงได้อย่างสมบูรณ์

8. พื้นที่ในการแสดง

จูดิท สตีห์ (Judith Steeh) กล่าวว่า การแสดงแบบโพสโตโมเดิร์นแดนซ์ สามารถจัดในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่โรงละคร เช่น สวนสาธารณะ โรงยิม หลังคาอาคาร ซึ่งเป็นสถานที่การแสดงนอกเหนือโรงละครปกติ ทั้งนี้ศิลปินยังนำเสนอเรื่องของการใช้ชีวิตประจำวัน โดยให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่า “จะเดินอย่างไร ทำไมและที่ไหน” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548 :136) ในขณะที่ อภิธรรม กำแพงแก้ว ได้อธิบายถึง พื้นที่ว่า นักออกแบบท่าเต้นต้องคำนึงถึงการใช้พื้นที่ในการเต้นซึ่งอาจเป็นพื้นที่เดียวกับผู้ชมไม่ว่าจะเป็นเรื่องขนาดของพื้นที่ว่าเล็กหรือใหญ่ ตลอดจนความกว้างหรือยาวของพื้นที่ที่นักเต้นจะต้องทำการเคลื่อนไหวบนเวทีเพราะจะส่งผลต่อการออกแบบจำนวนนักเต้นที่เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ตลอดจนทิศทางและลีลาการเคลื่อนไหวร่างกาย (อ้างถึงใน ศิริมงคล นาฏยกุล, 2557: 69) การแสดงสามารถแสดงได้ทุกที่แต่ต้องจัดสรรและประเมินสถานที่กับการแสดงว่าสามารถดำเนินผลงานได้หรือไม่ ดังนั้นในการแสดงของผลงานวิจัยครั้งนี้ แม้ว่าสถานที่จะถูกกำหนดด้วยลักษณะของโรงละคร แต่ก็มิได้เป็นอุปสรรคหรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะสถานที่ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยมีลักษณะกว้าง จำนวนนักแสดงสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างอิสระ แสงประกอบการแสดงมีความสว่างทำให้นักแสดงและผู้ชมสามารถมองเห็นผลงานได้อย่างสมบูรณ์

จากข้อความที่ได้อธิบายมาทั้งหมดนั้นเป็นโครงสร้างของการสร้างสรรค์ผลงานโดยจำแนกองค์ประกอบออกเป็น 8 องค์ประกอบ ในขณะที่งานวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างสรรค์แนวทางการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ สรุป ดังนี้

การแสดงอุปกรณ์ บับเบิ้ล (Air Bubble) โดยที่อุปกรณ์มีลักษณะแบน ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้โดยจะวางอยู่บนเวที และมีเสียงในตัวเอง จากการทดลองในระหว่างฝึกซ้อม ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวกับอุปกรณ์ ด้วยกันทั้งหมด 3 แบบ คือ

1. ทำให้เกิดเสียงจากการกดด้วยปลายเท้าและส้นเท้าในจังหวะการเคลื่อนไหวสลับกันอย่างต่อเนื่อง โดยเสียงที่เกิดขึ้นจะมีเสียงแตกต่างกัน
2. การเคลื่อนไหวเร็วและช้าในการเคลื่อนไหวโดยใช้เท้าในการเคลื่อนไหวทำให้เกิดเสียงและลักษณะท่าทางที่แตกต่างกัน
3. การเคลื่อนไหวโดยเท้าหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายสัมผัสกับอุปกรณ์ บับเบิ้ล (Air Bubble) อย่างต่อเนื่องจนจบการเคลื่อนไหว

จากการเคลื่อนไหวทั้งหมด 3 แบบเกิดจากกระบวนการทดลองและคัดเลือกท่าทางจากลักษณะการเคลื่อนไหวใดที่ทำให้เกิดเสียงได้มากที่สุด โดยนำท่าทางขณะที่ทดลองมาร้อยเรียงเป็นการแสดงอุปกรณ์ บับเบิ้ล (Air Bubble) ดังนั้นการแสดงในอุปกรณ์นี้จะเน้นหนักที่สัมผัสคล้ายการเต้นแท็ป (Tap dance)

การแสดงอุปกรณ์ บอล (Ball) การแสดงจะเป็นรูปแบบกลุ่มโดยการดันสัด (improvisation) หรือการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบลีลา โดยการนำอุปกรณ์บอลมาทดลองว่าอุปกรณ์นี้สามารถทำอะไรได้บ้าง เราจะเคลื่อนไหวอุปกรณ์แบบไหน จากการทดลองการโยนบอลโดยมือและใช้มือรับบอลสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการกระโดด การหมุน โดยสามารถเคลื่อนที่ไปกับอุปกรณ์ได้ดี ในขณะที่การโยนและรับบอล การดันบอล การกลิ้งบอล และการถือบอลด้วยส่วนอื่นของร่างกาย นักแสดงต้องใช้สมาธิพร้อมกันทุกคนรวมทั้งการคาดคะเนในการเคลื่อนไหวร่างกาย การเคลื่อนไหวร่างกายแบบนี้ทำให้เกิดมุมมองของการเคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การรับบอลด้วย

หัวไหล่จังหวะการรับทุกคนจะยึดตัวโดยจินตนาการว่าหัวไหล่คือมือ ต้องเอาหัวไหล่ใกล้กันให้มากที่สุดและเมื่อบอลตกลงมานักแสดงทุกคนต้องกะจังหวะการรับบอลโดยการย่อตัวเพื่อให้บอลไม่หลุดออกไปจุดที่รับ ภาพที่เกิดบนการแสดงจะเหมือนพลุบนท้องฟ้าที่ล่องหล่นลงมา

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่คือ เป็นการค้นหาลีลาที่เกิดขึ้นจากการดันสัดของนักแสดงกับอุปกรณ์ในช่วงการทดลอง (Experimental Dance) หรือ ช่วงเวลาในการออกแบบลีลา ทำให้เกิดรูปแบบการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจสามารถวิเคราะห์และค้นหาลีลามาร้อยเรียงกลายเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ต้องยึดติดแต่เพียงการเล่าเรื่องหรือต้องมีเนื้อเรื่องแต่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้จากการนำอุปกรณ์มาเป็นสิ่งที่ค้นหาลีลาในการสร้างสรรค์และกลายมาเป็นแนวทางในการวิจัย เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานให้หลากหลายและมีอิสระของความคิดสร้างสรรค์ โดยการเชื่อมโยงแนวคิดการดันสัด (improvisation) หรือการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติกับสิ่งเร้าที่เกิดจากการสัมผัส (tactile stimuli) ทำให้เกิดลีลาการเคลื่อนไหวที่สร้างจุดเด่นของการใช้เท้าในการเต้นและการออกแบบลีลาในรูปแบบกลุ่ม

2. ข้อกำหนดที่ผู้วิจัยกำหนดทั้ง 8 องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ภาพรวมในการสร้างสรรค์เป็นโครงสร้างในการดำเนินงานวิจัย โดย 8 องค์ประกอบเป็นโครงสร้างที่ทำให้สามารถเข้าใจในการสร้างสรรค์ผลงานได้มากยิ่งขึ้น

3. ผลตอบรับจากการแสดงโดยได้เข้าร่วมแสดงในงานจัดงาน มหกรรมศิลปะ ดนตรีและการแสดง ครั้งที่ 9 (The 9th International Festival of Arts and Culture 2019) โดยมีองค์กรเครือข่ายความร่วมมือทางด้านศิลปวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศกว่า 10 ประเทศ ได้รับเสียงตอบรับที่ดีจากคำชมของผู้รับชมโดยตรงและแบบสอบถามของผู้เข้าชมผลงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเรื่อง“นาฏศิลป์กับการประยุกต์อุปกรณ์ตามแนวคิดหลังสมัยใหม่”ควรศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานการแสดงที่มีการนำอุปกรณ์ในลักษณะของขนาดที่มีความแตกต่างกัน คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งการศึกษาพื้นที่ในการแสดงที่แตกต่างจากโรงละคร เพื่อให้เกิดมุมมองและสามารถต่อยอดองค์ความรู้จากงานวิจัยในครั้งนี้นำมาสร้างสรรค์ผลงานที่มีความหลากหลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธรากร จันทนะสาโร. (2561). อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สัมภาษณ์โดย รัชสีณี อัครตะเมฆ. 15 เมษายน.
- นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). **ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547). **ศิลปกรรมศาสตราจารย์: 60 ปี ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ**. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- ศิริมงคล นาฏยกุล. (2557). **นาฏศิลป์ตะวันตกปริทัศน์**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.
- สมพร พูราจ. (2554). Mine: **ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์. (2557). **ศิลปะการออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ambrosio, N. (1997). **Learning about dance (2nd.ed.)**. Iowa: Kendall/Hunt.
- Lihs, H. (2009). **Appreciating dance: A guide to the world's liveliest art (4th ed.)**. Canada: Princeton Book Company.
- Mac Donald, C. J. (1991). **Creative dance in elementary schools: A theoretical and Practical justification**. Canadian Journal of Education, 16(4), 434-441.
- Minton, S. C. (1997). **Choreography: a basic approach using improvisation (2nd ed.)**. United States: Human Kinetic.
- Smith,J.M. (2009). **Dance Composition A practical Guide for Teacher(2nd ed.)**. London:A&C Black.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2561 นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี